

Dabai kaitīga projekta dokumentācijas rīks

Ja esat identificējis projektu, kas ir kaitīgs vai potenciāli kaitīgs dabai vai videi, un vēlaties to ietekmēt (uzlabot risinājumus vai apturēt īstenošanu), šis veidnes aizpildīšana jums var palīdzēt.

Veidne ir paredzēta, lai palīdzētu apkopot svarīgu informāciju par projektu, ko pēc tam varat izmantot un koplietot ar pieredzējušiem vides aktīvistiem un citiem domubiedriem. Kopā varat rīkoties, lai panāktu izmaiņas projektā, nobremzētu vai novērstu tā īstenošanu.

Pirms šīs veidnes aizpildīšanas, lūdzu izlasiet ieteikumus dokumentā [Soli pa solim: Kā uzraudzīt un dokumentēt dabai kaitīgus projektus](#).

Neaizmirstiet saglabāt visu oficiālo ar projektu saistīto dokumentu kopijas, jo tās var tikt dzēstas no tīmekļa vietnēm, bet saites laika gaitā var mainīties!

1. Projekta identifikācija

Kāds ir projekta nosaukums?

Ar kuru nozari tas ir saistīts?

- a. Transporta infrastruktūra:
- b. Energoinfrastruktūra: elektroenerģijas vai siltumenerģijas ražošana, izejvielu ieguve, transportēšana, pārvade, elektroenerģijas
- c. Raktuves vai karjeri
- d. Ar lauksaimniecību saistītas darbības: apūdeņošana, zemes drenāža u. tml.
- e. Ūdenssaimniecība: pretplūdu infrastruktūra, dambju būvniecība upēs vai straumēs, ūdensteču tīrīšana, padziļināšana, taisnošana, nosusināšana
- f. Pilsētība: mājokļi, tūrisma infrastruktūra, tirdzniecības nozare
- g. Rūpnieciskās būves
- h. Cita infrastruktūra
- i. Tiesību akti vai politika: izmaiņas vides tiesību aktos, atjaunīgās enerģijas politikā un tml.

2. Vai ir tīmekļa vietne, kurā ir informācija par projektu? Ja ir, norādiet saiti.

3. Laika grafika identifikācija un projekta statuss

a. Vai projekts ir publiski izziņots, piemēram, mājaslapā vai uz informācijas stenda, laikrakstos vai citā veidā? Ja jā, kad tas tika izziņots?

b. Vai ir notikusi, notiek vai iepļānota projekta sabiedriskā apspriešana? Ja notiek vai iepļānota, kāds ir iebildumu iesniegšanas termiņš?

c. Vai projekts ir iekļauts vietējos vai valsts teritorijas attīstības plānos vai arī ir ierosināta procedūra tā iekļaušanai šādos plānos?

- d. Ja ir attiecināms, vai ir veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) un vai ir notikusi vai notiek tā sabiedriskā apspriešana? Kāds ir iebildumu sniegšanas termiņš?
- e. Vai ir pieņemts lēmums par sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma, ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN), ietekmes uz Natura 2000 novērtējuma saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu vai novērtējuma saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. daļas veikšanu? Ja ir, norādiet saiti uz šo lēmumu (ja tas ir publiski pieejams).
- f. Vai attiecīgajā gadījumā ir notikusi vai ielānota šo novērtējumu sabiedriskā apspriešana? Ja ir, sniedziet informāciju par apspriedēm un norādiet saiti uz novērtējumiem, tostarp visiem pieejamajiem papildu pētījumiem par šo projektu.
- g. Vai šie novērtējumi ir apstiprināti? Ja ir, sniedziet saites uz apstiprinājuma lēmumu vai lēmumiem un pētījumu gala redakcijām, kurās ir ietverti komentāri no sabiedriskās apspriešanas.
- h. Vai projektam ir vajadzīga atsevišķi tehniskie noteikumi vai vides atļauja (piemēram, ūdens resursu lietošanas atļauja)? Ja ir, vai tā ir izsniegta? Ja iespējams, norādiet saiti.
- Vai projektam ir izsniegta būvatļauja? Ja ir, norādiet saiti.
 - Ja projektu finansē Eiropas Savienība (ES), vai ir veikts novērtējums saskaņā ar principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”?
 - ES finansētu projektu gadījumā - vai ir izsludināts uzaicinājums iesniegt projektu pieteikumus? Ja ir, vai ir izraudzīts finansējuma saņēmējs? Šo informāciju parasti var atrast attiecīgās iestādes tīmekļa vietnē vai atbildīgo iestāžu tīmekļa vietnēs (esfondi.lv, cfla.gov.lv, arī ministriju tīmekļa vietnēs).
 - Vai būvniecība jau ir sākta? Aprakstiet pašreizējo projekta statusu un līdz šim paveikto.
 - Attiecībā uz topošiem tiesību aktiem vai politikas dokumentiem vai izmaiņām esošajos dokumentos, kāds ir plānotais to sagatavošanas ilgums?

4. Informācija par iesaistītajām grupām un to pienākumiem

- Kas ir projekta attīstītājs (uzņēmums, uzņēmumu konsorcijs, valsts vai pašvaldības iestāde)?
- Kura iestāde vai uzņēmējs ir atbildīgs par būvniecību?
- Kura iestāde pārrauga projektu?
- Kura iestāde ir atbildīga par projekta iekļaušanu lokālajā un/vai valsts teritorijas plānojumā?
- No kādām iestādēm attīstītājam varētu būt jāsaņem vides atļaujas (Valsts vides dienests, Dabas aizsardzības pārvalde u.c.)?
- Kura būvvalde ir atbildīga par būvatļaujas izsniegšanu?

5. Projekta novietojums

- a. Kur projekts tiks īstenots? Norādiet konkrētu atrašanās vietu pēc iespējas precīzāk (t.sk. zemes vienības kadastra apzīmējums, koordinātas, saite uz vietu kartē, ja iespējams).
- b. Ja nezināt konkrēti, vai ir kādas norādes par aptuveno atrašanās vietu? Ja ir, aptuveni aprakstiet.

- c. Vai projekta būvlaukums atrodas aizsargājamā teritorijā? Jā Nē
- Ja atbilde ir "jā", norādiet aizsargājamās teritorijas tipu (rezervāts, dabas liegums un tml.) un īsi aprakstiet ar teritoriju saistītās, aizsargājamās dabas vērtības.
- d. Ja projekts neatrodas aizsargājamā teritorijā, vai tas ietekmēs tuvumā esošo aizsargājamo teritoriju?
- Norādiet aizsargājamās teritorijas tipu un īsi aprakstiet ar teritoriju saistītās, aizsargājamās dabas vērtības. Cik tālu teritorija atrodas no projekta būvlaukuma?
- e. Vai projektam ar lielu varbūtību būs pārrobežu ietekme? Ja būs, vai ir notikusi pārrobežu apspriešana vai arī ir plānots to veikt?

6. Projekta finansēšana

a. Kas finansē projektu?

b. Publiskā finansējuma gadījumā - vai projektu finansē ES? Ja jā, kuras no turpmāk minētajām finansēšanas programmām tiek izmantotas?

Atvēršanas un noturības mehānisms

LIFE programma

Kohēzijas fonds

Eiropas Reģionālās attīstības fonds

InvestEU

Taisnīgas pārkārtošanās fonds

Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds

Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds

Cits ES fonds

Ja būvniecība jau ir uzsākta, uz būvtafelēm pie projekta būvlaukuma meklējiet ES karodziņa simbolu. Informācijai par valsts un ES finansētiem projektiem jābūt publiski pieejamai, tāpēc jūs varat to pieprasīt no valsts iestādēm. Informācijai par projektu būtu jābūt pieejamai īstenotāja, finansētāja, Centrālās finanšu un līgumu aģentūras vai atbildīgās nozares ministrijas (vai tās padotības iestādes) tīmekļa vietnē.

c. Kādas ir projekta kopējās izmaksas?

d. Norādiet finansējuma summas, kas piešķirtas no šādiem avotiem:

- ES fondi
- Valsts fondi
- Komerbankas
- Publiskās bankas (piemēram, Eiropas Investīciju banka)
- Privātie ieguldītāji

7. Negatīva vai potenciāli negatīva ietekme

- Aprakstiet darbības negatīvo vai potenciāli negatīvo ietekmi uz dabas daudzveidību.
- Vai ir sagatavoti ekspertu ziņojumi vai atzinumi par projektu? Ja ir, lūdzu, pievienojiet tos jūsu apkopotajiem dokumentiem.
- Kurus augus, dzīvnieku sugas un biotopus projekts visticamāk ietekmēs?
- Vai jau ir īstenoti kādi pasākumi projekta apturēšanai? Ja ir, lūdzu, aprakstiet. Tas var ietvert sazināšanos ar iestādēm, petīcijas, protestus vai vēršanos pie plašsaziņas līdzekļiem.

8. Iespējamā turpmākā rīcība

Turpmāk ir uzskaitīti daži iespējamie rīcības veidi, ko varat apsvērt:

dalība sabiedriskajās apspriedēs,
atļauju vai licenču apstrīdēšana tiesā,
pasākuma organizēšana, lai pievērstu plašsaziņas līdzekļu uzmanību,
apvienības izveidošana,
ziņošana Valsts vides dienestam, Dabas aizsardzības pārvaldei vai citām kompetentajām iestādēm.

Izplatiet šo informāciju partneriem un izmantojiet sava stratēģiskā rīcības plāna izstrādei. Plāna regulāra precizēšana palīdzēs nodrošināt, ka jūsu darbība ir, cik iespējams, efektīva.

Informācijas meklēšanai

Par konkrētiem projektiem bieži ir iespējams iegūt informāciju Valsts vides dienesta publisko datu reģistrā, apmeklējot saiti: registri.vvd.gov.lv. Tur var apskatīties, kādi lēmumi ir pieņemti par ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu, gan apskatīt izdotos tehniskos noteikumus un iegūt pieeju citai informācijai.

Par pašvaldību teritorijas plānošanas dokumentiem, tostarp par stratēģiskajiem ietekmes uz vidi novērtējumiem, kas ir veikti par šiem dokumentiem, informāciju var atrast datu portālā geolatvija.lv.

Tāpat ikvienam iedzīvotājam ir tiesības pieprasīt papildu informāciju valsts un pašvaldību iestādēm, balstoties uz [Informācijas atklātības likumu](#). Pieprasot informāciju, lūgums jāadresē oficiālā vēstulē.

Terminu vārdnīca

Ietekmes uz Natura 2000 novērtējums (angl. *appropriate assessment*)

Ietekmes uz Natura 2000 novērtējums ir plāna vai projekta iespējamās nelabvēlīgās ietekmes novērtējums (atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem) uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kuras aizsargā valsts un Eiropas Savienības tiesību akti. "Ietekmes uz Natura 2000" novērtējuma veikšanas kārtību reglamentē ES Dzīvotņu Direktīvas 6. panta 3. un 4. daļa, Latvijā - 2011. gada 19. aprīlī izdotie MK noteikumi nr. 300 "[Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju \(Natura 2000\)](#)".

Novērtējums saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas 4. panta 7. daļu

Saskaņā ar Direktīvas 4. panta 7. daļu jebkādas jaunas virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņas, kas var izraisīt ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanos vai liegt tai sasniegt labu stāvokli vai potenciālu, vai jebkādas jaunas noturīgas cilvēku veiktas darbības, kas var pasliktināt tās stāvokli no izcila uz labu, var atļaut tikai tad, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi.

Pirmkārt, ja projekts varētu radīt šādas sekas, jānovērtē paredzamā ietekme uz ietekmēto ūdenstilpju vides aizsardzības mērķiem, lai noteiktu, vai ir piemērojama 4. panta 7. daļa.

Otrkārt, ja tiek konstatēts, ka projekts var kaitēt šiem mērķiem, attiecīgo projektu var turpināt tikai tad, ja tas atbilst kritērijiem, kas izklāstīti šī panta otrajā daļā, un arī tā noteikšanai ir jāveic izvērtējums. Direktīvas prasības ir pārņemtas [Ūdeņu apsaimniekošanas likuma 14. pantā](#), kā arī citos pantos.

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”

Princips “[nenodarīt būtisku kaitējumu](#)” tiek piemērots dažādiem ES finansēšanas instrumentiem un ir paredzēts, lai pārbaudītu iespējamo kaitējumu videi. Vairāku ES fondu gadījumā, lai projektu ieceres saņemtu finansējumu, ir jāpierāda, ka tās nerada kaitējumu, kas tiek novērtēts, pamatojoties uz sešiem dažādiem vides aizsardzības mērķiem.

Ietekmes uz vidi novērtējums

Ietekmes uz vidi novērtējums (IVN) ir jāveic pirms noteiktiem projektiem, kam var būt būtiska ietekme uz vidi, vēl pirms tiem tiek izsniegta īstenošanas atļauja. Gan Eiropas Savienībā, gan Latvijā šis process ietver arī obligātu sabiedrisko apspriešanu. Ietekmes uz vidi novērtējums ir obligāti jāveic vismaz tiem projektiem, kuri ir iekļauti [Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvas](#) un likuma [Par ietekmes uz vidi novērtējumu](#) 1. pielikumā.

Natura 2000 tīkls

[Natura 2000](#) ir lielākais aizsargājamo teritoriju tīkls pasaulē un aptver vairāk nekā 18 procentus no ES sauszemes platības un 10 procentus no tās jūras teritorijas. Tas nodrošina patvērumu Eiropas vērtīgākajām un apdraudētākajām sugām un biotopiem, tīklu reglamentē Dzīvotņu direktīva un Putnu direktīva.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir procedūra, kas jāīsteno, izvērtējot plānošanas dokumentus, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi. Procedūras, kas ietver SVN pētījuma sagatavošanu un sabiedrisko apspriešanu, mērķis ir agrīnā posmā identificēt iespējamo negatīvo ietekmi un, cik iespējams, šo ietekmi samazināt, vienlaikus pēc iespējas palielinot ieguvumus videi.

Sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums

Projektiem (darbībām), kuri ir iekļauti [Ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvas](#) 2. pielikumā, dalībvalsts, izmantojot konkrētus kritērijus, var noteikt vai IVN uz šiem projektiem ir attiecināms. Latvijā šiem projektiem atbilstoši likumam [Par ietekmes uz vidi novērtējumu](#) (2. pielikums) ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums. Tas ir īsāks novērtējums, kura ietvaros arī parasti tiek sagatavoti dabas un vides ekspertu atzinumi, un uz kura pamata tālāk tiek lemts par ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu vai tehnisko noteikumu izdošanu. Sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums neprasa obligātu sabiedrisko apspriešanu.

Tehniskie noteikumi

Ministru kabineta noteikumu Nr. 30 (27.01.2015) “[Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai](#)” pielikumā ir noteikti projekti (darbības), kuriem obligāti ir jāsaņem tehniskie noteikumi no Valsts vides dienesta.